DINESYDD Dydd Gwener

10c
11 Awst
1978

Atal y Wobr

Canu annhestunol - "Awdl i bentwr o gerrig a gawsom."

Ni fu Cadeirio yn Eisteddfod Genedlaethol Caerdydd 1978, a hwn oedd y pedwerydd tro i'r wobr gael ei hatal mewn pum Eisteddfod Genedlaethol yng Nghaerdydd. (Enillodd Gwilym R. Jones gadair Caerdydd ym 1938 am ei awdl "Rwy'n edrych dros y bryniau pell....")

Teimlai Euros Bowen y gellid yn deg gwobrwyo ymgais Hen Ddinesydd ond ym marn Brinley Richards "byddai gwobrwyo'r gerdd fel y mae yn arwain at fwy o feirniadaeth ar y beirniaid nag ar y cystadleuydd." Cytunai Brinli a Derec Llwyd Morgan mai Glan Rhyd oedd y bardd gorau yn y gystadleuaeth, ond teimlent ei fod yn canu'n annhestunol — "awdl i bentwr o gerrig a gawsom" meddai Brinli am y gerdd oedd yn son am hen gaer Dinas Meilig, ar y Garn y tu allan i Lanarth.

Pwysleisiodd yr Archdderwydd Geraint mai cadair y genedl yw hon ac na ddylid esgyn iddi oni cheir teilyngdod. Aeth ymlaen i son am y traddodiad barddol Cymraeg a'r cydwybod barddol gan ddweud na allai beirdd yr oesoedd canol ddioddef celfyddyd eilradd.

"Pa ddiben i orffen y gwaith?" gofynnai

"Heb ei orffen yn berffaith?"

Lliniarwyd cryn dipyn ar siom y gynulleidfa fawr gan Syr Geraint Evans a ddychwelodd i'r llwyfan i ganu Y MARCHOG i fonllefau uchel o gymeradwyaeth.

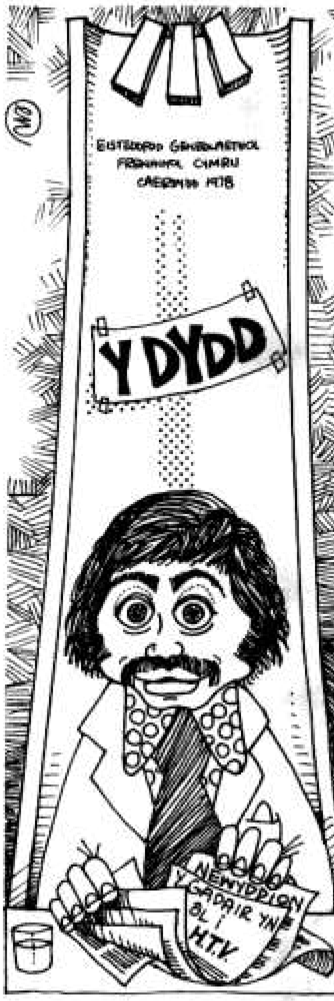

Diolch i W.D.Williams am Englyn

Y DINESYDD

**Diddan Ddinesydd dyddiol — yn Gymraeg
yw 'mhryd bwyd boreol
Os ffynna hwn gwn mai'r gol
Nesa fydd Eco nosol.**

W.D.W.

Rhagor o ddŵr oer ar ddigwyddiadau poeth Iau

Rhoi'r bai ar y Gwersyllwyr

Mae nifer o garafanwyr ar Faes Carafannau'r Eisteddfod wedi eu cythruddo gan y cwyno sydd wedi bod yn Y DINESYDD DYDDIOL gan wersyllwyr ynglŷn â safle'r maes pebyll. Honnant fod ymddygiad gwersyllwyr ar hyd y blynyddoedd wedi bod mor wael fel nad oedd gan yr Eisteddfod ddewis ond eu gosod mewn man digon pell oddi wrth bawb arall.

Mae'n debyg fod yna ryw ddau gant yn llai o garafannau ar y maes swyddogol eleni nag oedd yn Wrecsam llynedd, a hynny o ganlyniad uniongyrchol i'r twrw a'r trafferth ofnadwy a grewyd ar y meysydd pebyll a charafanau gan wersyllwyr meddw yn oriau mân y bore, yn ôl y carafanwyr. Mae'n debyg fod pethau cynddrwg fel y bu'n rhaid i'r carafanwyr ffurfio grwpiau "vigillante" er mwyn sierhau eu bod hwy a'u teuluoedd yn cael rhywfaint o gwsg. O ganlyniad i hynny penderfynodd nifer o garafanwyr beidio â dod i safle swyddogol yr Eisteddfod, gan na wyddent bryd hynny fod y maes pebyll a'r maes carafanau yn mynd i fod ar wahan.

CYWIRIAD

Carem gyhoeddi cywiriad i'n hadroddiad ar gyfarfod blynyddol UCAC ddydd Mawrth a ymddangosodd yn Y DINESYDD DYDDIOL ddoe. Bydd 100 o blant yn cychwyn yn Ysgol Uwchradd Gymraeg Glantaf, Caerdydd ym mis Medi, nid 70 fel y dywedai'r adroddiad. Maint yr ysgol yn y pendraw fydd 750 o blant ynghyd â chweched dosbarth (o rhyw 250 gellid tybied) cyfanswm o bron fil o blant ac nid 700 fel y dywedodd Y DINESYDD DYDDIOL. Ymddiheuriadau i Mr Ben Harries ac i unrhyw un arall a gafodd eu camarwain

Cyfarfod Cyhoeddus

Ymlaen gyda
Chymdeithas yr Iaith
Cadeirydd:
Gwilym E. Roberts
Siaradwyr:
Dr Pennar Davies,
Rhodri Williams
Wynfford James
Y Babell Lên: 12.30
Yfory, Dydd Sadwrn,
Awst 12fed

O'R POST

ANNWYL SYR,

Yr wyf yn Gymro Cymraeg yn gweithio fel clerc yn swyddfa'r Rheilffyrdd Prydeinig yng Nghaerdydd. Yn fy marn i nid yw Swyddogion Cymdeithas yr Iaith bob amser na chall na chyfrwys. Nid yw'r modd y maluriwyd pabell y Rheilffyrdd, gan adael rhai eraill sydd yn waeth, ond amlygiad pellach o hyn. Beth am babell y National Bus Company, prif gystadleuwyr y rheilffyrdd? Pam na fuont yn mynnu i Gyngor yr Eisteddfod gau honno yn y modd trahaus yr aethant eilwaith i fygwth pabell y Rheilffyrdd ar Ddydd Mawrth. Holed y Swyddogion, ar frys, faint o'u haelodau a anfonodd un llythyr Cymraeg i'r Rheilffyrdd erioed, a rhoddwch chwithau wybod y canlyniad i'ch darllenwyr Ddydd Sadwrn.

Fe ddylai'r rhai hŷn, sydd yn cefnogi ac yn cynghori yn y dirgel, fod yn ddoethach na cheiliogod y colegau. Gwyr pobl felly, siawns, fod mwy nag un ffordd i gael Wil i'w wely, a pheidied neb a dweud eu bod wedi dihysbyddu pob dull di-drais cyn dod a'u morthwylion. Gobeithiaf er mwyn popeth nad esgynir lefel eu protest i falurio cyfarpar rheoli trenau, a thrwy hynny, yn ddiarwybod iddynt eu hunan, beryglu bywyd pobl ddiniwed.

I ysgafnhau tipyn bach i orffen, a fyddech yn cyhoeddi'r brotest fach hollol answyddogol isod, gan un fydd yn gorfod mynd i'w waith fore Llun nesaf, i ail ddechrau esbonio, i rai nad ydynt eisiau gwrando bellach, fod gan y Gymdeithas achos teilwng, ac mai eu tacteg sydd ar fai. Gobeithiaf yn arw na chredant, yn eu diniweidrwydd, mai anogaeth i ail ddechrau morthwylio yw'r penillion rhwng difrif a chwarae yma.

Yn gywir a difalais,

ARWYN THOMAS,
Casnewydd.

ANNWYL OLYGYDD,

Diddorol oedd sylwi ar y slam fach yn *Y Dinesydd* ddydd Mercher yn son am 'Trobwynt' fel "y cylchgrawn ofergoelus hwn". Petai'r gohebydd wedi darllen "Trobwnt" fe fyddai'n gweld ynddo erthygl *yn erbyn ofergoeliaeth*! Ac yn dangos yn glir fod y Beibl yn rhybuddio rhag y fath gelwydd peryglus. Fe ryddhawyd Cymru o gaethiwed ofergoeliaeth drwy gyfrwng Efengylwyr y Diwygiad Methodistaidd. Petai'r Diwygiad heb ddigwydd ni fyddai *Dinesydd*, Eisteddfod na iaith Gymraeg i'w cael heddiw.

Diolch fod y gwir yn dal i gael ei gyhoedd!

Yn gywir,

ARFON WYN

o o o

ANNWYL OLYGYDD,

Ofer fyddai i mi wastraffu gofod i'ch hatgoffa mai trwy ffrwyth gwyddoniaeth a thechnoleg go aruchel yr ydych yn llwyddo i argraffu'r Dinesydd mor hwylus ar faes yr Eisteddfod bob dydd, mai trwy dechnoleg y microffon mae'r dorf yn clywed gweithgareddau'r llwyfan, mai technoleg y cemegydd a burodd yr olew i yrru eich car i'r maes, ac mai technoleg a pheirianeg a greodd y car hwnnw.

Na! digon yw dweud fod gwyddoniaeth a thechnoleg yn ran annatod o unrhyw ddiwylliant, o oes y Cerrig ymlaen.

A fynnech i Gymru fod yn wahanol?

Yn gywir iawn,

ALWYN R. OWENS,
Cadeirydd,
Y Gymdeithas Wyddonol Genedlaethol'.

ANNWYL OLYGYDD,

Mae'n amlwg mai papur-newydd newydd yw'r *Dinesydd Dyddiol*, gyda newyddiadurwyr amaturaidd.

Pwy ond newyddiaduron amaturaidd — heb wybod sut mae'r Genedlaethol yn gweithio — fyddai'n gallu ysgrifennu 'Clive Betts... wedi torri pob rheol anysgrifenedig' trwy ddweud na fyddai Cadeirio.

Mae un rheol gyda ni. Dydyn ni ddim yn ENWI'R beirdd cyn y seremoni. Ond, am flynyddoedd, mae newyddiadurwyr wedi cyhoeddi eu syniadau am y coroni a'r cadeirio.

Felly, *Ddinesydd Dyddiol*, gwnewch yn siwr o'ch ffeithiau.

Yn gywir,

CLIVE BETTS

Mae'n syndod i ni fod Clive Betts yn ceisio bychanu'r *Dinesydd Dyddiol* drwy ein cyhuddo o fod yn amaturaidd gan ei bod yn hysbus i bawb mai amaturiaid ydym, yn rhedeg y papur hwn yn gwbl wirfoddol gyda chymorth a chyngor llawer o ffrindiau caredig, rhai ohonynt yn ohebwyr proffesiynol megis Mr Betts ei hun.

I ateb y cyhuddiadau eraill yn ei lythyr: mae'r ffaith a wyddom sut mae'r Genedlaethol yn gweithio ai peidio yn amherthnasol. Nid yw'r "rheolau anysgrifenedig" y cyfeiriwyd atynt yn ddim byd i'w wneud â Chyfansoddiad yr Eisteddfod: cyfeirio yr ydym at bethau symlach na hynny megis peidio â difetha mwynhad miloedd o bobl a thyndra achlysur mawr drwy adael y gath mas o'r cwd dim ond i gael ymddangos yn hollwybodus; a pheidio â gwneud dim niwed i'r Eisteddfod yn ariannol drwy beri i gannoedd o bobl gadw draw oherwydd eu bod wedi eu siomi am nad oes Cadeirio neu Goroni i fod. GOL.

ANNWYL OLYGYDD,

Fe ellir canmol Cymdeithas yr Iaith Gymraeg nid yn unig am ei hymdrechion a'u llwyddiant i gyfeiriad di-seisnegeiddio maes yr Eisteddfod, ond hefyd dau gyfraniad arall i'r Brifwyl. Maent wedi trefnu rhaglen cyflawn a llwyddiannus o adloniant nosweithiol ar gyfer y to ifanc ac maent wedi sicrhau nad yw sarhâd arall ar yr Eisteddfod wedi mynd heibio heb brotest. Yr wyf yn cyfeirio at y llinyn hir o wleidyddion Llafur a dderbyniodd wahoddiadau i gymryd rhan amlwg yn y brifwyl. Nid oes raid chwilio ymhell am resymau am y gwahoddiadau yma. Mae derbyn pres poced o'r llywodraeth yn golygu colli annibynniaeth ac yn arwain at y math o seboni amherthnasol i'r ysgrifennydd gwladol a gafwyd yn y seremoni agoriadol. Hefyd sylwer fod cadeirydd y pwyllgor gwaith yn aelod blaenllaw o'r Blaid Lafur.

Mae diddordeb pleidiol yn yr Eisteddfod a'r datganiadau arwynebol a diargyhoeddiad yn ei sgil yn ffynnu pan mae etholiad cyffredinol ar y gorwel ond mae'r nifer helaeth o'r gynulleidfa a wrthododd roi unrhyw fath o gymeradwyaeth i Mr Morris yn hyrwyddo'r gobaith na fyddent yn syrthio i'r addewidion gwag yn fwy nac a wnaeth gwyr Caerfyrddin yn 1974.

Yn ddidwyll,

ALUN A. PREECE

o o o

O olwg hagrwch malu
Gan griw naif yr iaith,
Mae cwt, ger adwy'r talu
Heb arno staen na chraith,
Lle na fu'r fagad fu'n gwneud "fuss"
Yn rhwygo ger y Cwmni "Bus".

Draw o'r ymryson ynfyd
Chwerw a'r British Rail,
Mae yno flas y Saesneg
Yn aros "without fail".
Beth ydyw'r "difference" yn y plan
Sydd rhwng dwy stondin mewn dau fan?

A llonydd Cenedlaethol
I'r "National" a gaed,
Er gweld gan bawb o'r bobol
Yr heniaith dan eu traed.
Gan lanc na merch ni falwyd dim,
A hynny sydd yn ofid im.

Mwyach rhaid gadael canol
Y stwrllyd gwmwd hwn
Am swyddfa ddiwydiannol
A dull y gwaith a wn,
I weithio'n dawel, gyda sêl,
Yn glerc yr iaith i British Rail.

DIM CADAIR

Daria am y pedwerydd — tro yma
Onid trwm ein cystudd?
Di Wobr ydyw i brydydd
Diflas yw Dinas Caerdydd.

D.M. LLOYD

Y BROTEST

Rhyfelgyrch gwyr y fawlgan — a 'ta-ta'
'Ti — Tis' o'r tent aflan.
Dirwest sy'n gwrthod arian
Bois y Bir i godi'r gan.

D. GWYN EVANS

Colofn Hysbysebion Personol

GWYNN A LUNED — Mawr ddiolch am y croeso. Eifion.

YN EISIAU. Mae angen gong ar Theatr Bara Caws ar gyfer eu perfformiadau nos Wener a nos Sadwrn, ar fenthyg. Cysyllter â Bethan Miles, Pabell y *Dinesydd Dyddiol*.

YN EISIAU — Yn Llundain, Myfyriwr graddedig yn chwilio am ystafell sengl mewn fflat ac ati yng nghyffiniau Bloomsbury (Russel Square), ar gyfer mis Hydref 1978. Cysyllter â Michael Prosser yn stondin Cwm Rhymni (neu ffôn Rhiwderyn 3376).

GWEN JONES (o Gonwy) — Gwnaf dy weld ym mhabell y Cymry ar Wasgar pnawn heddiw. Eric.

Cofiwch am oedfaon y Tabernael ar ddydd Sul am 11.00 ac am 5.00.

I MRS GWEN WYN JONES, Llansannan. Cyfarchion Calonnog cylch *Y GADLAS* ar eich anrhydedd heddiw.

Y BRIFWYL O'R BRIFDDINAS

Gwasanaeth cynhwysfawr HTV Cymru o Faes Eisteddfod Caerdydd i Gymru benbaladr.

POB BORE o ddydd Llun hyd ddydd Sadwrn gan ddechrau am 10a.m. bob dydd, dwy awr o'r Wyl yn fyw o lwyfan yr Eisteddfod.

Y PRIF SEREMONÏAU — dydd Mawrth Y Coroni, dydd Iau Y Cadeirio, dydd Gwener Croesawu'r Cymry Alltud — oll ar HTV Cymru.

PENAWDAU'R NEWYDDION am 1.20p.m. o ddydd Llun i ddydd Gwener o Faes y Brifwyl.

Y DYDD a REPORT WALES. *Y Dydd* o'r Maes bob dydd o ddydd Llun hyd ddydd Gwener am 6p.m. *Report Wales* am 6.18p.m.

RHAGLEN DDWYIEITHOG EI CHYFLWYNIAD bob nos am 6.30p.m. o nos Fawrth hyd nos Wener, ac ar nos Sadwrn am 5.55p.m.

Y GADAIR A GWOBR GOFFA DANIEL OWEN — Caiff HTV Cymru yr anrhydedd o gyflwyno'r gadair a hefyd gwobr Goffa Daniel Owen yng nghystadleuaeth y nofel.

YR WYTHNOS. Rhifyn arbennig o'r *Wythnos* nos Lun yr Wyl am 8.30p.m. yng nghwmni Cenwyn Edwards.

AR Y MAES — gwasanaeth cyfieithu i'r di-Gymraeg, Pabell Groeso, Pabell y Plant, taflen y dysgwyr, lliw a llun stiwdio a baneri'r Cwmni — cyfraniad i fywyd, gweithgarwch a sioncrwydd y Maes.

Ymunwch â ni

YN DATHLU DENG MLYNEDD O WASANAETH
o Faes y Brifwyl ac o'r Ganolfan Deledu
yng Nghaerdydd.

CYMRU WALES

CROESO I FAES YR EISTEDDFOD

OND COFIWCH
AM Y PETHAU A GYNHELIR
MEWN MANNAU ERAILL

Y THEATR NEWYDD

Nos Lun } Y TŴR (Gwenlyn Parry)
Nos Fawrth } Cwmni Theatr Cymru

Nos Fercher } OPERA ROC — DIC
Nos Iau } PENDERFYN
Cwmni Theatr yr Ymylon

Nos Wener } PASIANT CYFLWYNO
Nos Sadwrn } CAERDYDD
Plant Ysgol Bryntaf

THEATR BUTE
(Coleg Cerdd a Drama)

Nos Lun } BLODEUWEDD
Nos Fawrth } (Saunders Lewis)
Nos Fercher } CWMNI COLEG
ABERYSTWYTH

COLEG CYNCOED

Tri Chyngerdd Siambr
(5.00p.m.)
Mawrth: Offerynwyr Coleg Cerdd Cymru
Mercher: Consort Pres Cymreig
Iau: Côr Telynau Ann Griffiths

LLYFRGELL SALISBURY
(Coleg y Brifysgol)

DRWY WYTHNOS YR EISTEDDFOD
ARDDANGOSFA O LYFRAU PRIN

THEATR Y SHERMAN

Nos Lun — } Y LLINYN ARIAN (ffilm)
Nos Fawrth }

Nos Fercher — EQUUS (Peter Shaffer)
Cwmni Coleg y Drindod

Nos Iau — CYSTADLEUAETH ACTIO
Cwmni Heol y Crwys
Cwmni Llwyndyrus
Cwmni'r Dewin

Nos Wener } NOS YSTWYLL (cyf.
Nos Sadwrn } J.T. Jones *o Twelfth Night.*)
Cwmni'r Eisteddfod

THEATR YR ARENA
(yn adeilad y Sherman)

Nos Lun — RHWNG BYW A MARW
(detholion o ddramâu Samuel Beckett)

Nos Fawrth } PRY YN Y PREN
Nos Fercher } (rhaglen amrywiol yn cynnwys
TRI CHYFAILL
gan John Gwilym Jones)

Nos Iau } THEATR BYPEDAU
Nos Wener } Jane Phillips
Nos Sadwrn }

Coch, gwynt a gwyrdd

Daeth Huw Meredith, o Pocklington yn Swydd Efrog, i weithio fel argraffydd yn Swyddfa'r Urdd, Aberystwyth am chwe mis o dan gynllun profiad o waith y Llywodraeth. Sais uniaith ydoedd pan ddaeth ond yn awr, chwe mis yn ddiweddarach, y mae Cymraeg Huw yn rhugl. Y mae yn yr Eisteddfod am yr wythnos yn gwerthu balwns ar stondin yr Urdd. Bydd ei chwe mis o weithio yng Nghymru yn dod i ben ddydd Sadwrn, ac yn yr hydref, bydd yn mynd i Rydychen i astudio'r Clasuron. Pob hwyl iddo yno.

Cen ar Gren

Meddwl y buaswn i'n galw ym mhabell yr Echo ar ôl iddo fod mor neis, a rhoi gofod deilwng i'r *Dinesydd Dyddiol* (The Great Welsh Daily!) nos Fercher. Gwnaeth yr *Echo* ymdrech dda eleni, wel mwy o ymdrech nag o'r blaen beth bynnag. Mae dobyrs yr *Echo* wedi bod yn brysur yn pastio geiriau Cymraeg dros fap o Gymru, y cartwnau strip yn olrhain hanes Ponty a Pop sy'n byw yn Aberflyarff (anghyfieithiadwy) mae'n braf cael darllen hanes Bleddyn a Nigel (wn i ddim os mai cŵn neu ddefaid ydynt). Mae hiwmor Gren yn adnabyddus i ni yn y De bellach. e.e. gŵr yn meddwl fod QPR yn frawd i J.P.R.! ac mae ambell i gyfeithiad yn ychwanegu at y doniolwch. Rhywun yn canu "Gadewais fy nghalon ym Mhenrhiwceibr.

Syniad da arall oedd chwyddo cartwnau i tua llathen sgwar. 'Roedd y Dinesydd wedi meddwl am wneud hun ond pwy fuase eisiau gweld llathen sgwar o wyneb Alun Evans!

Un peth arall na wnaeth y Dinesydd (hyd yn hyn beth bynnag) oedd argraffu llun a'i ben i lawr fel y gwelwyd ar yr un dudalen a'r stori neis amdanom. Darlun o babell enwog British Rail gyda'r Saesneg yn ucha unwaith eto!

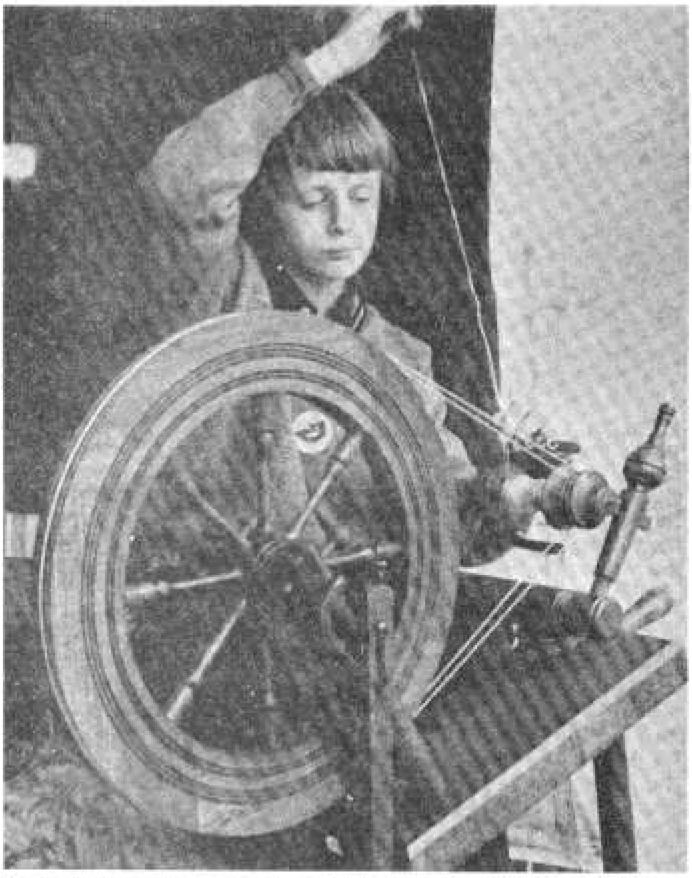

Titus [illegible] yn cael [illegible] i'w dad.

Pwy yw'r CEFNOGWR?

Dyma Gefnogwr newydd i chi heddiw - wel (a dyma'r cliw mawr) Cefnogwraig y tro hwn. Pwy sydd yn cuddio o dan yr het a'i chefn at y camera? Dewch a'ch atebion i babell y DINESYDD DYDDIOL. Het fowler Y DINESYDD DYDDIOL yn wobr i'r cyntaf i roi'r ateb cywir.

Llwyddodd neb i ddyfalu pwy oedd Cefnogwr ddoe; dyma fe, Edward yn gwenu yn ei het.

Oll yn eu gynnau gwynion

Echnos 'roedd Cwmni Drama Llwyndyrus yn cystadlu ym mhrawf terfynol y ddrama yn y Brifddinas, ond yn y prynhawn y bu'r wir ddrama.

Clwstwr o dai, nad ydynt hyd yn oed yn gwneud pentref yw Llwyndyrys ar y terfyn rhwng Llŷn ac Eifionydd. Ardal ddawnus, weithgar ar odre'r Eifl efo'i chôr a'i chapel.

Bnawn ddoe 'roedd y cwmni'n llwytho eu dillad a'u hoffer drama yn y fen yn y brifddinas cyn cychwyn am y theatr. Rhan o'r offer oedd nifer o ddrylliau, argyhoeddedig iawn eu hymddangosiad. Ac fe welodd un o ddineswyr Caerdydd y rhain yn cael eu llwytho. A'r munud hwnnw dyma fe'n rhuthro i gaban teleffon cyfagos ac yn teliffonio'r heddlu.

Ymhen dim o amser, 'roedd holl heddlu'r dref allan a'u ceir a'u moto beics a'i sirens yn bloeddio wrth iddynt erlid fen y cwmni drama a oedd bellach yn teithio'n hamddenol tuag at y theatr. Fe'u daliwyd ger Gerddi Soffia, eu stopio, eu llusgo allan o'r fen a'u holi, fe chwiliwyd pob modfedd o'r fen ac yna, daeth y cwestiwn mawr, 'And now, where are the guns?'

Rhaid bod llawer o wyneba coch pan gafwyd eglurhad ar yr holl beth — ac ar ôl perfformans fel 'na yn y prynhawn, mae'n syndod iddyn nhw allu perfformio o gwbl yn y nos. Ond o leiaf, dyna glamp o gompliment i wneuthurwyr offer a phrops y cwmni am wneud y fath arfau realistaidd. Roedd yn wen o glust i glust pan alwodd heibio i babell y *Dinesydd Dyddiol* ddoe.

Grace Williams

Daeth nifer ynghyd brynhawn ddoe i'r Stiwdio Gerdd i dalu teyrnged i Grace Williams. Rhoddodd Mr A.J. Heward Rees amlinelliad byr o hanes ei bywyd, enghraifft brin yng Nghymru o un yn byw ar gyfansoddi, a nododd pa mor addas oedd presenoldeb ei henw ar y panel enwogion yn y Pafiliwn. Cyflwynodd y panel: Mr Arwel Hughes, Mr John Hywel, Mrs Dilys Edwards a Mr Gwyn Williams, a aeth rhagddynt i olrhain gwahanol elfennau yn ei cherddoriaeth.

Pwysleisiodd Mr Arwel Hughes y modd y byddai bob amser yn ymgyrraedd at berffeithrwydd. Atgofion personol a gyflwynodd Mrs Dilys Edwards fel y gweddai i un a'i hadwaena'n dda. Yr oedd proffesiynoldeb yn rhan bwysig o'i chymeriad hefyd meddai Mr John Hywel. Cyfeiriodd hefyd at yr elfen filitaraidd oedd yn milwrio drwy ei gwaith (peth rhyfedd ar un olwg am ei bod yn heddychwraig) a hyn yn ymgystadlu megis a'r elfen delynegol a lleisiol amlwg yn ei cherddoriaeth.

Nododd Mr Gwyn Williams enghreifftiau o'r sylw a roi i'r trwmped ac aeth ymlaen i gyfeirio at natur ei Chymreictod a'r modd y gwahaniaethai ei gwaith oddiwrth natur cyfansoddwyr iau am ei fod yn llawer mwy Celtaidd ei naws. Ar y diwedd diolchodd Mr Arwel Hughes i'r gynulleidfa am ddod i dalu teyrnged haeddiannol i'r Gyfansoddwraig enwog hon o Gymraes.

Brym... Brym!

Mae'n debyg bod y drafnidiaeth wedi cynhyrfu Arolygydd y Maes Parcio cymaint nes ei fod yn gwneud swn traffig yn ei gwsg!

Crocbris

Heddiw, tynnodd Cyngor Defnyddwyr Cymru sylw at y prisiau uchel a godir am fwyd ar faes yr Eisteddfod Genedlaethol yng Nghaerdydd.

Dywedodd y Dr. Margaret Evans, o Gaerfyrddin, un o aelodau'r Cyngor, ac ymwelydd a'r Eisteddfod —

"Pan ydych chi'n meddwl fod coffi ar y maes yn costio 16c, te yn costio 12c, 'beefburger' yn costio 45c, a physgodyn a sglodion yn costio 75c, mae'n alwg fod yna rywbeth o'i le. Mae rhai o'r prisiau yma'n uwch na'r rhai a fyddech yn eu talu mewn ty bwyta lle y caech eistedd i lawr i fwynhau'ch bwyd mewn cysur — ac nid felly mae hi ar faes yr Eisteddfod. Nid dim ond ynglyn a'r Eisteddfod mae hyn yn wir wrth gwrs — gallech ddweud yr un peth am achlysuron eraill o'r fath, megis Sioe Amaethyddol Frenhinol Cymru yn Llanelwedd."

Bwriada'r Cyngor ofyn i'r Comisiwn Prisiau, sydd yn rhannu pabell gyda hwy ar y Maes, edrych i mewn i'r mater.

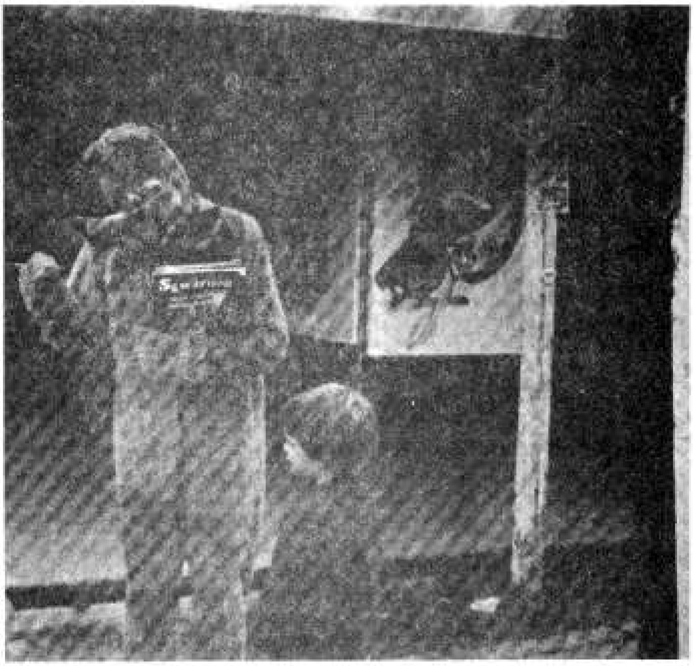

Dyma'r Sgwarnog sy'n crwydro o amgylch y maes yn hysbysebu'r llyfr newydd cyffrous i blant...... SGWARNOG.

Cynllun darllen newydd

Ym mhabell y cyngor Ysgolion fe welir cynllun darllen newydd sbon, sef cyfres y Ddraig. Ffrwyth y project ar Ddysgu Darllen yn Gymraeg ydyw a leolwyd yn Athrofa Addysg Uwch De Morgannwg, Cyncoed, Caerdydd. Priodol iawn felly, ydyw i'r cynllun ymddangos ar ei wedd derfynol ar faes y Brifwyl yn y Brifddinas.

Nid llyfrau darllen yn unig a geir, er bod llawer ohonynt, a rheiny'n rhai lliwgar dros ben, ar destunau fel y *Tŷ Bach Twt, Tedi, Tegwmwn, y Babi, y Ben*. Ceir hefyd cardiau fflach, cardiau yn cyflwyno'r wyddor, cardiau stori gyfres, caneuon, a thapiau o storiau ac effeithia sw.

Cynigir cynllun iaith yn ogystal â chynllun dechrau darllen gan fod ymdopi â phrint yn estyniad o'r iaith lafar, a seilir y cyfan ar ymchwil wyddonol i'r iaith lafar a arferir gan blant. Ynghyd â'r deunydd plant ceir dau lyfr i'r athro, sef 'Canllaw i'r Cynllun' a 'Iaith a Diddordebau Plant'.

Galwch ym mhabell y Cyngor Ysgolion i weld y cynllun llawn lliw. Gellir ei archebu oddi wrth gwmni MacMillan.

ELEN OGWEN

Llongyfarchiadau (hwyrfrydig braidd) i Gôr Godre'r Garth ar ennill y Brif Gystadleuaeth Gorawl brynhawn Llun. Roedd pump côr yn cystadlu. Y mae 97 o aelodau yn y côr, y rhan fwyaf ohonynt o'r Cymoedd a'u harweinydd yw Wil Morris Jones, athro yn Ynysybwl, a'r cyfeilydd yw Margaret Roberts. Byddant yn canu'n gyfangwbl yn Gymraeg ac y maent wedi ennill dair gwaith ar y Gystadleuaeth Corau Capel a Gwledig. Y maent eisoes wedi gwneud un record a rhyddheir ail record adeg y Nadolig. Y maent wedi bod ar ddwy daith i'r gogledd ac un i Lydaw, a byddant yn mynd i'r Gorllewin y Pasg nesaf.

Protest y Derwyddon

Ai gwir yw'r si y bydd Derwyddon Gorsedd Mynydd y Garth yn protestio naill ai yn y Pafiliwn neu yn rhywle perthnasol brynhawn heddiw am na chawsant gynrychiolydd yn seremoniau Gorsedd Beirdd Ynys Prydain? Clywyd y bydd y Derwydd Gweinyddol● (enw yng Ngorsedd — Llanboidy) yn ei wisg draddodiadol yn arwain tua phymtheg i ddeunaw derwydd o amgylch y maes oll yn eu gynau gwynion ac yn cario pastynnau. Ni wyddys ai addurniadau seremoniol yw'r pastynnau neu a fwriedir defnyddio'r arfau i ymosod ar aelodau Gorsedd Beirdd Ynys Prydain. Gwyliwch y DINESYDD DYDDIOL am y datblygiadau cyffrous diweddaraf yn yr helynt.

●Ni cheir Archderwydd yng Ngorsedd Mynydd y Garth gan mai Iolo Morganwg yw'r unig Archdderwydd y cydnabyddant. Felly, Derwydd Gweinyddol yw enw eu prif dderwydd.

YSGOL GYFUN RHYDFELEN
CWRT Y CADNO

CRONFA CWRT Y CADNO

CANOLFAN CWRT Y CADNO

Bydd prynu ac addasu'r ysgol hon ynghanol y fro Gymraeg yn yr hen Sir Gâr yn gaffaeliad mawr i ddisgyblion Rhydfelen ac ysgolion eraill a mwy o ddisgyblion o gartref di-gymraeg nag erioed ynddynt, sydd ar hyn o bryd a chymaint o angen cysylltu â chymdeithas Gymraeg 'i hiaith. Oni fedr ein hysgolion yn rhannau prin 'u Cymraeg Cymru wneud darpariaethau ychwanegol fel hyn, yna annhebygol fydd llwyddiant ymdrechion i weld cynnydd yn nifer y genhedlaeth ifanc sy'n Gymry dwyieithog. Afraid cyfeirio at bwysigrwydd hyn yn achos dyfodol y Gymraeg 'i hun. Gofynnwn felly i chi ystyried unrhyw gyfraniad ariannol, bach neu fawr, fel cymorth uniongyrchol i hybu achos y mae a wnelo'n agos â chadw iaith, diwylliant a thraddodiad i'r oesoedd a ddêl. Gwyddoch mor bwysig yw cyfraniad ysgolion fel Rhydfelen yn yr ymdrech unfed awr ar ddeg y mae'n rhaid wrthi i ddiogelu'r agweddau hyn sy'n gyfystyr â pharhad y genedl. Diolch i chi.

OS BYDDWCH YN PRYNU NEU'N GWERTHU, MAE'N TALU FFORDD I YMGYNGHORI A'R ARBENIGWYR.

antiques UNLIMITED

PRYNIR EITEMAU SENGL NEU GYNNWYS TAI YN EU CRYNSWTH

7 Heol Penllin Yr Eglwys Newydd, Caerdydd. Tel: 62748 neu 616415.

Os hoffech gael sgwrs yn Gymraeg wrth chwilio am ddarnau sbâr i'ch car, ymwelwch â:

METELAU LLANDOW

Mynwent o gerbydau a mynydd o sgrap!
RHIF FFÔN:
LLANILLTUD FAWR
2756

POSTERI CERDDI

Cynnig arbennig 3 am bris 2 cludiad am ddim

Fel arfer £1.00 yr un yw pris posteri lliw 20″ × 30″. Am gyfnod byr yn unig rydym yn gwerthu drwy'r post 3 am £2.00. 3 am bris 2.

Ysgrifennwch i ddweud pa 3 poster yr hoffech gael ac anfonwch £2.00 (yn daladwy i ORIEL) at: ORIEL, Cyngor Celfyddydau Cymru, 53 Heol Siarl, Caerdydd CF1 4ED

A1	Yr Wylan - Dafydd ap Gwilym
A2	The Seagull - Glyn Jones
A3	A Child's Christmas in Wales - Dylan Thomas
A4	Dysgub y Dail - Crwys
A5	Fern Hill - Dylan Thomas
A6	Cynddylan on a Tractor - R S Thomas
A7	Hon - T H Parry-Williams
A8	Cofio - Waldo Williams
A9	Eifionydd - R Williams Parry
A10	Maggie Fach - Idris Davies
A11	Carol y Crefftwr - Iorwerth C Peate
A12	I Wallt Merch - Dafydd ab Edmwnd
A13	Do you Remember 1926? - Idris Davies
A14	Cara Wallia Derelicta - David Jones
A15	Machlud - Alan Llwyd
A16	Eisteddfod 1176-1976
A17	Aberdaron - Cynan
A18	Y Fantell Fraith - I D Hooson
A19	Eryr Pengwern

Special Offer 3 for the price of 2 post free

Normally these full colour 20″ × 30″ posters retail at £1.00 each. For a limited period only we can offer them for sale, by post only, at 3 for £2.00. 3 for the price of 2.

Write, stating your choice of 3 posters and enclosing £2.00 (payable to ORIEL) to: ORIEL, Welsh Arts Council, 53 Charles Street, Cardiff CF1 4ED

POEM POSTERS

Croeso i Gastell Caerdydd

An invitation to dine at Cardiff Castle

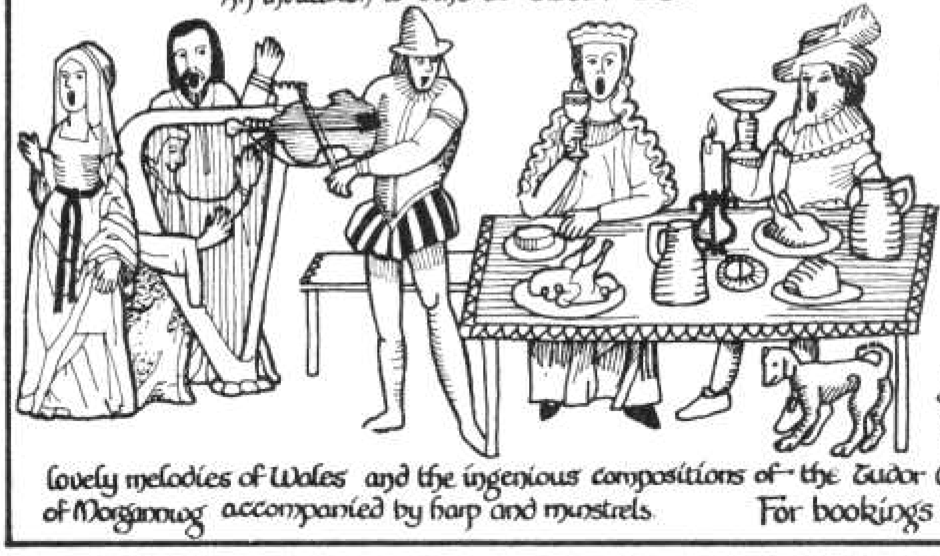

Estynnwn wahoddiad i chi i ymuno gyda ni mewn noson o ddifyrrwch a cherddoriaeth traddodiadol Gymraeg.

Venez passer une bonne soirée dans l'ambiance médiévale de nos anciennes traditions galloises de chants, de musique et de gaieté.

Komt u eens een avond met traditionele gastvrijheid van Wales bijwonen. Een avond van lekker eten en gezellige muziek in een romantische omgeving.

You are invited to share in an evening of Welsh hospitality - a delicious traditional feast accompanied by the lovely melodies of Wales and the ingenious compositions of the Tudor Court sung by the enchanting ladies of Morgannwg accompanied by harp and minstrels.

For bookings: Telephone CARDIFF 372737

MOUNT SORREL

HEOL PORTHCERI
Y BARRI, DE MORGANNWG ☎740069
***A.A.*   ***R.A.C.*

GWESTY GYDA 40 O YSTAFELLOEDD GWELY.
(35 gyda ystafelloedd ymolchi preifat)
Teledu Lliw, Radio a Ffôn ymhob ystafell.

CYNADLEDDAU   PRIODASAU   CINIO A DAWNS

DEWCH I'R BARRI
unrhyw amser
Hawdd cyrraedd yno o faes yr Eisteddfod
3 milltir o Faesawyr y Rhŵs
8 milltir o Gaerdydd
Ystafell fwyta a bariau cyhoeddus

Taith Gymreig
Côr Gwladwriaeth
Hwngari
(Côr Kodaly o Debrecen)

6ed i'r 25ain Tachwedd
1978

Cwmbran, Aberdâr, Caerdydd, Abertawe, Ystrad Mynach, Porthcawl, Castell Nedd, Treorci, Caerfyrddin, Aberystwyth, Crymych, Llwchwr, Queensferry, Caernarfon, Porthmadog, Sir Fôn, Conwy, Rhyl.

Manylion gan:
Gyngor y Celfyddydau, 9 Stryd yr Amgueddfa,
Caerdydd CF1 3NX. Ffôn: 394711

Cymdeithas Adeiladu Nationwide Dyma'r Gymdeithas i bara am oes

Bwrdd Rhanbarthol Cymru

Cadeirydd: Syr Harry Llewellyn CBE
Ardalydd Môn DL FSA Hon FRIBA FR HistS;
Syr Hugo Boothby Bt DL YH
Alex Gordon CBE PPRIBA LLD; T Mervyn Jones CBE MA

Rheolwr Dros Gymru

Huw Lloyd Williams

Swyddfeydd

Caerdydd
Casnewydd
Cwmbran
Penarth
Y Barri
Penybont Ar Ogwr
Pontypridd
Abertawe
Castell Nedd
Llanelli
Caerfyrddin
Hwlffordd
Aberystwyth
Bae Colwyn
Bangor
Wrecsam
Y Rhyl
Caerffili
Aberdar
Aberdaugleddau

Nationwide

Y Gymdeithas Adeiladu am oes

Cronfeydd dros £3,000m,wedi ei awdurdodi fel buddsoddiad Ymddiriedaethol
Aelod o Gymdeithas y Cymdeithasau Adeiladu

CORNEL Y DYSGWYR

Gair byr am drafodaeth hir a gafwyd yn y Babell brynhawn Mercher ar ddyfodol yr Wlpan. Cafwyd ymateb bywiog o'r llawr i arweiniad clir a chryno Gwilym Roberts, ond gan fod peth anghytundeb ar y modd y dylai'r Wlpan ddatblygu, penderfynwyd gadael y mater yn nwylo 'is-bwyllgor' o bedwar dyn profiadol - Gwilym Roberts, Dan Lyn James, Merfyn Morgan, a Robert Powell, a bydd y gŵyr da hyn yn cyfarfod cyn diwedd yr wythnos i drafod y cam nesaf.

Gan fod cymaint o angen llyfrau darllen addas ar gyfer dysgwyr o bob grdd, mae'n siwr mai un o gyfryniadau pwysicaf yr wythnos i ddyfodol dysgu'r Gymraeg oedd darlith Ivor Owen ddoe ar lenydda i'r ail-iaith. Rhoddodd air o brofiad personol a thrafododd hanfodion y math yma o lenyddiaeth gan roi cyfarwyddyd ymarferol a fydd o gryn help mae'n sicr i'r rhai sy'n fodlon mentro i'r maes anodd hwn.

Profiad hyfryd dros ben oedd treulio'r awr ginio ddoe yn gweld y dysgwyr ifainc o'r ysgolion cynradd (ac ambell ddysgwr hŷn hefyd) wrth eu bodd yn gwylio'r pantomeim 'Branwen' ac yn ymateb yn afeithus i'r perfformiad.

Brynhawn heddiw, fe gynhelir yr ail o drafodaethau'r wythnos. Y pwnc ydi 'O'r Dosbarth i'r Gymdeithas' a phwy yn well i agor na Cennard Davies ac yntau wedi cyhoeddi cyfrol ar 'Dros y Bont' ac wedi gwneud cyfraniad nodedig o lwyddiannus fel athro ail-iaith. Da o beth, i ni Gymry Cymraeg yn arbennig efallai, fydd clywed y dysgwyr yn son am eu profiadau nhw wrth geisio croesi'r bont a chael gwybod ganndyn nhw pa ganllawiau sy mwyaf effeithiol. Y cadeirydd fydd Cen Cên, arweinydd y tim gweithgar a fu wrthi'n paratoi'r babell ar gyfer gweithgareddau'r wythnos.

Ar ôl y drafodaeth, tua pedwar o'r gloch, fe fyddwn yn croesawu ymwelwyr o'r gwledydd Celtaidd i'r babell, ac y mae rhai ohonynt wedi cytuno'n garedig i'n diddanu am ychydig â chân a dawns.

Canolfan Dechnoleg

Mae angen i'r Eisteddfod roi mwy o sylw i ochr wyddonol a thechnolegol bywyd Cymru, oedd neges Syr Melfyn Rosser wrth agor pabell TECHNO 78 ar ddechrau'r wythnos. Bydd cyfle i ymateb i'w alwad mewn cyfarfod cyhoeddus prynhawn heddiw am ddau o'r gloch ym Mhabell y Cymdeithasau lle bydd trafod ar yr ymgyrch i sefydlu Canolfan Dechnoleg yma yng Nghaerdydd.

Y Gymdeithas Wyddonol sydd wedi galw'r cyfarfod a'r prif siaradwr fydd Mr Peter Gillard, Peiriannydd Sifil sydd wedi paratoi memorandwm manwl ar y cynllun. Deallir fod neges o gefnogaeth eisoes wedi'i dderbyn oddi wrth Archesgob Cymru, y Gwir Anrhydeddus G.O. Williams, a disgwylir y bydd y cyfarfod yn galw ar yr awdurdodau i weithredu ar y cynlluniadau cyn gynted a phosibl.

CLECS ?&!?&!

Gwych o beth yw gweld Emrys Cleaver yn ei hen le ym Mhabell Cymdeithas Alawon Gwerin Cymru. Bu'n wael ers rhai blynyddoedd bellach ond mae'r galon yn mynnu tynnu'r corff llesg tua chonolfan y Canu Gwerin ar y maes. Y mae'r diddordeb mor fywiog ag erioed a'r atgofion yn byrlymu. Dyma beth yw brwdfrydedd eisteddfodol!

Mae'n debyg fod John Morris, Ysgrifennydd Cymru wedi cael pedwar tocyn am ddim i fynd i weld rifiw Canolfan yr Urdd, Caerdydd, *Neb yn Deilwng* yn yr Arena neithiwr. Chwarae teg iddo am sbario'r amser i fynd i weld gwaith artistiaid eraill ac yntau'n brysur iawn yn rihyrsio ar gyfer ei sioe ei hun y noson ganlynol.

Gellir gweld John Morris yn "perfformio" yn rifiw Theatr Bara Caws yng Nghlwb Tito's heno a nos Sadwrn am 10.30p.m..

PWYSIG

Cynhelir cyfarfod i swyddogion cyhoeddusrwydd a chysylltiadau cyhoeddus Cymraeg eu hiaith Cymru gyfan heddiw am 2.30p.m. ym mhabell Teledu Harlech. Erbyn hyn, mae mwy a mwy o Gymry Cymraeg yn mentro i'r maes hwn (mae rhyw 25 mewn swyddi o'r fath ar hyn o bryd, a gobeithir y bydd 20 o'r rheini'n bresennol yn y cyfarfod) ac wrth iddynt hwy aeddfedu mewn profiad a medr yn y maes hwn, y teimlad yw y gall pawb elwa drwy gyd-gyfarfod a chyd-drafod syniadau er mwyn dysgu dulliau newydd a phroffesiynoleiddio'r holl faes yn gyffredinol.

Mae'n bosib y sefydlir corff parhaol o ganlyniad i'r cyfarfod hwn. Cwmni Teledu Harlech sy'n noddi'r cyfarfod, a Gwilym Owen, Pennaeth Adran Newyddion Teledu Harlech fydd y gwr gwadd.

Gorseddwch yr iaith
mewn cyngor a chyfarfod
CHYFARPAR CYFIEITHU

ADLAIS

Unedau symudol hylaw am £325 i fynny
Hefyd gyfarpar wedi ei osod yn sefydlog

Manylion pellach gan:
Hywel Wyn Jones,
Carreg Cennen, Dolau
Bow Street, Dyfed

(Ffôn:0970-87-575)

COLOFN Shân Emlyn

Fel un o'r bobol rheiny sydd wedi gwirioni efo rhamant hanes y wladfa ac yn dotio at Gymraeg y Gwladfawyr, fe hoffwn i ar ran y *Dinesydd* estyn croeso i'r cwmni bach sydd wedi dod i'r "hen wlad" eleni — nifer ohonyn nhw am y tro cynta erioed.

Fe gafodd sawl teulu ohonom yma gyfle i'w croesawu ar ein haelwydydd fis yn ôl. Gobeithio y Byddant yn cael eu plesio yn ein Gŵyl fawr. Dihoeni y mae'r bywyd Cymraeg yn Mhatagonia er waetha dyenwch llawer teulu. Mae hynny'n drist iawn, ac eto'n anochel. Rhyfeddodd i mi fod y Gymraeg wedi blodeuo cynyd yno — mor bell o'i gwreiddiau ac am gyfnod mor hir. Gobeithiaf y bydd yr ymweliad yma yn ennyn brwdfrydedd newydd yn y criw bach i ymegnio wedi mynd yn ôl ac i barhau gyda Eisteddfod y Wladfa am sawl blwyddyn eto. Fel y dwedodd un o'r Gwladfawyr wrthyf — "mae'n rhaid bod gan y Bod Mawr fwriad wrth arwain y criw cynnar i wlad mor ddiffaith a phell" — a phwy ŵyr sawl cenhedlaeth fydd cyn y gall rhywun weld beth oedd y bwriad hwnnw a pha ddylanwad fydd gan Gymru ar Batagonia bell maes o law.

Arwyddocaol iawn oedd sylw un o'r Gwladfawyr sydd yma ar ymweliad eleni — a sylw sy'n rhybudd i ni yng Nghymru — "Y peth trist amdanom ni yn y Wladfa ydy bod yr iaith yn marw — ac yn marw heb gicio."

SHÂN EMLYN

Pobl Llanarth yn cwyno

Roedd hi'n amlwg i rai nad oedd Euros Bowen wedi darllen yr un gerdd â'r beirniaid eraill nghystadleuaeth y Gadair. Wrth son am ymgais Glan Rhyd, cyfeiria Euros at Garn *Meilyr* neu Dinas *Meilyr*; gan son am yr un gerdd, cyfeiria Brinli at "*Meilig* Sant", a Derec Llwyd Morgan yntau at "pentwr o gerrig o'r enw Dinas *Meilig*".

Daeth dau o frodorion Llanarth i mewn i babell y *Dinesydd Dyddiol* i ddod â hyn i sylw'r cyhoedd, ac i'n sierhau mai *Meilig* yw enw'r sant arbennig hwn. Iawn, bobl Llanarth?

AM GYRSIAU ADDYSG OEDOLION YNG

NGHANOLFAN OEDOLION YR EGLWYS NEWYDD

Anfonwch amlen wedi'r chyfeirio am raglen i Mr Colin Payne, Pennaeth y Dalgylch, Ysgol Eglwys Newydd (Isa), Glanynant, Caerdydd, neu ffoniwch 614392 neu 755034

Derbyn dau o leia i'r Orsedd

Leah Owen

Dai o'r Aman, sef Dai Davies gôl-geidwad Cymru

gan Barri Morgan a P.R.Penarth

GWASANAETH ARBENNIG EISTEDDFOD

CAEAU LLANDÂF — PENTWYN

Caeau Llandâf, Heol yr Eglwys Gadeiriol, Stryd y Castell, Heol Greyfriars, Heol Casnewydd, Heol Waterloo, Rhodfa Colchester, Heol Cyncoed, Heol Gwern Rhuddi, Heol Pentwyn, Pentwyn.

DYDD LLUN 7 — Dydd Sadwrn 12 Awst

CAEAU LLANDÂF — PENTWYN (Rwt 51)

Caeau Llandâf	0830	0842	0854	....	0904	....	0914	....	0924	....	0934	....	0944	0954	1004	1014	....	....	1044	....
Heol y Castell	0840	0852	0904	....	0914	....	0924	....	0934	....	0944	....	0954	1004	1014	1024	....	....	1054	....
Heol Penylan	0858	0910	0922	0927	0932	0937	0942	0947	0952	0957	1002	1007	1012	1022	1032	1042	1055	1102	1112	1122
Pentwyn	0912	0924	0936	0941	0946	0951	0956	1001	1006	1011	1016	1021	1026	1036	1046	1056	1109	1116	1126	1136

Caeau Llandâf	....	1114	....	....	1144	....	1214	1229	1244	1259	1314	1329	1344	1359	1414	1444	1514	....	....	....
Heol y Castell	....	1124	....	....	1154	....	1224	1239	1254	1309	1324	1339	1354	1409	1424	1454	1524	....	....	....
Heol Penylan	1132	1142	1152	1202	1212	1227	1242	1257	1312	1327	1342	1357	1412	1427	1442	1512	1542	1552	1602	1612
Pentwyn	1146	1156	1206	1216	1226	1241	1256	1311	1326	1341	1356	1411	1426	1441	1456	1526	1556	1606	1616	1626

Caeau Llandâf	1704	1714	1724	1734	1744	1754	....	1804	....	1814	....	1824
Heol y Castell	1714	1724	1734	1744	1754	1804	....	1814	....	1824	....	1834
Heol Penylan	1732	1742	1752	1802	1812	1822	1827	1832	1837	1842	1847	1852
Pentwyn	1746	1756	1806	1816	1826	1836	1841	1846	1851	1856	1901	1906

PENTWYN — CAEAU LLANDÂF

Pentwyn	0958	1028	1058	1128	1143	1158	1213	1228	1243	1258	1313	1328	1343	1358	1413	1428	1443	1458	1528	1558
Heol Penylan	1014	1044	1114	1144	1159	1214	1229	1244	1259	1314	1329	1344	1359	1414	1429	1444	1459	1514	1544	1614
Heol y Castell	1032	1102	1132	1202	1217	1232	1247	1302	1317	1332	1347	1402	1417	1432	1447	1502	1517	1532	1602	1632
Caeau Llandâf	1042	1112	1142	1212	1227	1242	1257	1312	1327	1342	1357	1412	....	1442	....	1512	....	1542	1612	1642

Pentwyn	1608	1618	1628	1638	1648	1658	1708	1718	1728	1738	1748	1758	1808
Heol Penylan	1624	1634	1644	1654	1704	1714	1724	1734	1744	1754	1804	1814	1824
Heol y Castell	1642	1652	1702	1712	1722	1732	1742	1752	1802	1812	1822	1832	1842
Caeau Llandâf	1652	1702	1712	1722	1732	1742	1752	1802	1812	1822	1832	1842	....

Bydd bysiau arbennig yn gadael Pentwyn am Gaeau Llandâf ar ôl y cyngherddau yn y Pafiliwn bob nos.

Y Bwrdd Ffilmiau Cymraeg

GWASANAETH I GYMRU

Cynhyrchu Ffilmiau
Dosbarthu Ffilmiau
Y Sinema Deithiol
Cyfathrebu Cymdeithasol (GWELD)
Cefnogi talentau newydd
Cyfleusterau cynhyrchu annibynnol

Ysgrifennwch am fanylion i'r:
Bwrdd Ffilmiau Cymraeg,
Ffordd y Coleg,
Bangor.
Ffôn: (0248) 4687.

Theatr yr Ymylon
yn
Y Pembroke Terrace
Churchill Way, Cardiff

Rhydwen Williams fel Daniel Owen
yn darllen

"HUNANGOFIANT RHYS LEWIS"

Llun, Awst 7fed — Dydd Sadwrn Awst 12fed. 7.45p.m.
Tocynnau £1.00. Plant 50c.
Swyddfa tocynnau, Caerdydd 372231

LLYS YR EISTEDDFOD GENEDLAETHOL

Cefnogwch waith yr Eisteddfod
Ymunwch â chorff llywodraethol
y Brifwyl

Prynwch gyhoeddiadau'r Llys:
YR EISTEDDFOD
gan
Hywel Teifi Edwards
(Pris £1.75)

Cyfrol Medal Ryddiaith Wrecsam:
TRIPTYCH
gan
R. Gerallt Jones
(Pris £1.00)

FFURFLEN AELODAETH

Dymunaf fod yn aelod o Lys yr Eisteddfod Genedlaethol

ENW: ....

ENW LLAWN:

CYFEIRIAD: ....

....

....

Amgaeaf danysgrifiad o:

£2 (lleiafswm) am aelodaeth blwyddyn
£20 am aelodaeth oes

Anfoner at: D. Hugh Thomas, Ysgrifennydd Aelodaeth, Llanfaes, 50 Church Road, Baglan, PORT TALBOT.

NEU: GADEWCH YR AMLEN YN *Y BABELL YMHOLIADAU* AR Y MAES.

UCAC

Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru

Yr unig Undeb athrawon sydd 100% o blaid Cymreictod. Yr unig Undeb Llafur annibynnol sydd â'i Bencadlys yng Nghymru ac sy'n buddsoddi ei arian i gyd yng Nghymru. Manylion pellach oddi wrth: Gareth Miles, Trefnydd Cenedlaethol UCAC, 11 Heol Gordon, Caerdydd CF2 3AJ. (Ffôn: 494692)

MUDIAD EFENGYLAIDD CYMRU
CYFARFODYDD PREGETHU

Nos Wener - y Parch. Gwynn Williams

Yn Ysgoldy y Methodistaid Saesneg
Ffordd Cyncoed, Cyncoed am 8

LLYFRGELL EFENGYLAIDD CYMRU
Darlith Gyhoeddus ar
ISLWYN
Gan Gwyn Davies
Coleg Prifysgol Aberystwyth
Pabell y Cymdeithasau
Dydd Gwener am 12.30pm

PLAID CYMRU MERTHYR TUDFUL

Noson Fawreddog
yn y Gwesty Baverstock

CINIO, DAWNS CABARET

TRIBAN, Y DILIAU
ELINOR BENNETT (Telynores)
RHYDWEN WILLIAMS
ac eraill

Gwesteion:

Mr & Mrs Gwynfor Evans
Mr & Mrs Eurfyl ap Gwilym
Mr & Mrs Dafydd Wigley

NOS WENER, 15fed MEDI, 1978
8.00 p.m. — 1.00 a.m.

Mynediad: £6.00

Tocynnau ar gael ym Mhabell y Ddraig Goch

NOS WENER, 11 AWST
am 7.30
yn
Eglwys Gadeiriol Babyddol,
Heol Siarl,

CWMNI DRAMA
YSGOL GYFUN
RHYDFELEN

YN CYFLWYNO
CWYMP AC
ADFERIAD DYN

Amodau teg i'r sianel

Parhau'r ymgyrchu hyd nes y sicrheir amodau teg i'r sianel Gymraeg oedd byrdwn Cyfarfod Cyhoeddus Cymdeithas yr Iaith Gymraeg ar faes yr Eisteddfod brynhawn ddoe.

"Hawdd fyddai inni roi'r gorau i son am y bedwaredd sianel a gadael y cyfan i'r awdurdodau darlledu," meddai Rhodri Williams, Cadeirydd y Gymdeithas, wrth annerch "Oni sicrheir amodau teg fe fydd y sianel yn fethiant trychinebus. Mae'r ymgyrch nawr felly'n bwysicach nag erioed."

Dywedod Mr Dafydd Elis Thomas A.S. fod y Papur Gwyn yn gam yn ôl oherwydd gostwng y nod dechreuol o 25 awr i 20 awr yn unig. Condemniodd yr oedi am bedair blynedd a thynodd sylw at sefyllfa ansicr y sianel.

Wrth gadeirio 'r cyfarfod pwysleisiodd y Dr. Meredydd Evans y byddai'n rhaid i'r sianel gystadlu a'r sianelau eraill ac mae'r gystadleuaeth honno'n debyg o ffyrnigo. Galwodd ar Gymry o bob oedran i barhau i ymgyrchu.

Cwyn o Lydaw

Mae ugain o Lydawyr sy wedi dod i'r Eisteddfod i weld gwaith diwylliannol y Cymru i amddiffyn eu hiaith yn tynnu sylw'r Cymry ar babell bwrdd twristiaeth Ffrainc yn Llydaw.

Yn y babell honno mae posteri Cymraeg oherwydd y Reol Gymraeg. Ond does dim byd yn y Lydaweg:- does dim rhaid! Dim lle i'r Lydaweg, fel arfer, fel yn Llydaw.

Gallai'r Cymry er mwyn helpu'r LLydawyr, sy'n ceisio cadw eu hiaith yn fyw, fynd i ofyn i bobl y babell pam nad oes dim byd yn Llydaweg; pam dydyn nhw ddim yn poeni o gwbwl, oes pwrpas gwerthu gwyliau mewn un gwyl ddiwylliannol pan fod diwylliant arall yn marw?

Dysgwr o fri

Cystadleuaeth ddiddorol iawn i ddysgwyr Caerdydd a'r Cylch ac i ddysgwyr Aberystwyth oedd cystadleuaeth adrodd dros 18 'Morgannwg' T. Llew Jones. Yr enillydd oedd Mrs Cynthia Edwards — cyn-ddisgybl yn Ysgol Ramadeg yr Eglwys Newydd ac aelod o Ysgol Nos yng Nghaerffili sy bellach yn byw yn Aberystwyth. Llongyfarchiadau calonnog iddi.

TŶ BACH

Mae cael bod yn Ohebydd Arbennig Y DINESYDD yn agor drysau cudd yr Eisteddfod. Mae cael defnyddio tŷ bach gwareiddiedig y Wasg yng nghefn y Pafiliwn yn fendith iachusol, ond tra bo gohebydd y *Times* a mân bapurau eraill yn chwysu ar y ffôn, dim ond picio lawr y maes i freichiau diogel y Golygydd sydd raid i mi.

O.N. Ymddiheuriadau i Mati Pritchard am ddefnyddio ei basged siopa fel bin sbwriel.

Ffydd y Baha'i

Mae'r Bahaiaid yng Nghymru wedi cymryd rhan yn yr Eisteddfod Genedlaethol yn aml dros y blynyddoedd ond mae gan Eisteddfod '78 arwyddocâd arbennig i Bahaiaid Caerdydd. Y flwyddyn yma maent wedi dathlu sylfaeniad eu Cynulliad Ysbrydol ddeg ar hugain o flynyddoedd yn ôl.

Mae ffyrdd y Bahai yn ffydd byd-eang. Rhai o'i hegwyddorion byd-eang yw

undod crefydd; undod dynol ryw; cydraddoldeb dyn a menyw; llywodraeth byd-eang; dilead rhagfarnu; addysg gyffredinol orfodol.

Mae sylfaenwr y ffydd yn datgan mai ffydd y Baha'i yw datguddiad yr oes yma.

Mae Bahaiaid Caerdydd yn cynnal cyfarfod cyhoeddus:

Dydd Gwener, 11eg Awst 7.30p.m. Cyfarfod Cyhoeddus yn y Porth. Yholiadau i'r Babell Baha'i ar y maes.

SAIN — RECORDIAU'R DYDD

YNG NGHWMNI BOB OWEN,
CROESOR Sain (1126D)
CRYSBAS — "DRAENOG MARW"
Sain (66S)

AR WERTH YM MHABELL SAIN
DEWCH HEIBIO!
sain

DYDDIADUR GWRAIG TŶ

Argraffiadau haff-teim! Er ei bod hi'n ddiwedd y gêm arna i ers ddoe cyn belled a mae cynnwys y pantri a'r rhew-gell yn y cwestiwn. Digon o drimins fel reis speis ond dim byd i fynd efo fo. Draw i'r siop am naw.

Dwi'n dechrau meddwl bod blinder yn deud ar fy ngolwg a'm synnwyr cyffredin i'r graddau fy mod yn gweld Nureyev yn y maes pareio. John Walter neu Rhys Tudur sy 'ne mae'n siwr ond mae eu stumiau yn goreograffig ac awdurdodol. (Dipyn o gompliment ydy hwnna i fod bois! Dych chi'n gwneud job ffantastig.) Mae blinder yn sicr yn simsanu dyn a magu tueddiad i fod yn emosiynol.

Emosiwm pnawn Llun ar ôl gweld y llanast ar y cae — a'r to ifanc yn y tŷ 'ma yn crefu arna i i beidio â bod yn bersonol ac yn oddrychol am — ein Steddfod ni". Dipyn o weiddi a bloeddio acw — a'r ymwelydd druan o Batagonia'n eistedd yn y canol yn methu dallt y cynhyrfu mawr. Troi ato fo a dechra esbonio — chwaneg o emosiwn yn llifo wrth son am "ein hiaith". Beth yw bod yn ganol-oed!

Emosiwn wedyn yn y *Tŵr* nos Lun a *mwy* wedyn pnawn dydd Mawrth wedi cyfarfod aelod o'r teulu yn ei harddegau wrth iddi ddod o'r Seremoni'r Coroni: "Mae Hen Wlad fy Nhadau yn grêt, dydi — gwneud i chi deimlo'n Gymraes." Rhyfedd o ddywediad? Na, am mai wedi ei mabwysiadu y mae hi ac fel mae'n cydnabod ei hun, 'dyw hi ddim yn gwybod lle mae ei gwreiddiau.

Ond tybed oes ganddi rhyw wirionedd mawr? Mae hi'n siarad Cymraeg fel miloedd o ddysgwyr eraill a mae'n siwr ei bod hi hefyd yn teimlo Cymreictod ymhell cyn hanner awr wedi dau bnawn dydd Mawrth ond os ydy'r anthem Genedlaethol a'r llun yn cyfrannu cymaint a hynny i greu ymdeimlad o fod yn Gymro beth am gynnal Coroni a Chadeirio fel rhan o'r broses. Un peth yw medru siarad a llwyddo i ddysgu iaith ond peth arall, mae'n debyg, yw teimlo.

Mi fydd 'na emosiwn yma cyn hir — wedi anghofio golchi dillad isa'r teulu.

Bydd T. Arfon Williams, yr englynwr o Gaerdydd, ym mhabell Siop y Triban bore heddiw am 11.00 i arwyddo copiau o'i gyfrol "Englynion Arfon". Bu Siop y Triban yn gwerthu'r Cyfansoddiadau brynhawn ddoe yn ôl ei bwriad am 10% yn llai na'r pris llawn, a gwerthwyd 120 o gopiau mewn hanner awr.

Derwyddon diog

Clywyd si bod aelodau o Fwrdd Yr Orsedd yn awyddus i weld codi'r meini ar faes yr Eisteddfod o'r flwyddyn nesa' ymlaen. Dadleuir hefyd y dylid sicrhau pabell ar gyfer i'r Gorseddegion i newid ynddi mewn rhyw ran gyfleus o'r maes canolog.

Y mae tri gwrthwynebiad amlwg i hyn:

a) Costau ychwanegol — a chofier fod baich ariannol Caernarfon yn eithriadol o drwm eisoes. Mae pris fel hyn yn llawer rhy uchel i'w dalu am 'chydig o hwylustod i Orseddogion. Byddai'n rhaid sicrhau maes i'r Eisteddfod fisoedd ynghynt yn ogystal, ar gyfer y cyhoeddi.

b) Nid oes unrhyw gorff arall yn cynrychioli'r Eisteddfod i'r cyhoedd yn fwy effeithiol na'r Orsedd ac y mae'n fantais ddigamsyniol i'r Wyl bod y Cylch Meini i'w gael mewn rhan arall o'r ardal lle cynhelir yr Wyl. Dyna ddau "bresenoldeb" i'r Eisteddfod yn yr un cylch. A daw llawer o bobl i edrych ar weithgareddau'r Orsedd heb ddod yn agos i'r maes canolog yn ystod yr wythnos. Cryfhau argraff yr Eisteddfod ar drigolion y ddinas y mae presenoldeb Cylch yr Orsedd ar dir y Castell yng Nghaerdydd.

c) Ar bnawiau Mawrth a Iau gorau po bellaf y bydd yn rhaid i'r Gorseddogion i gerdded ar hyd y maes hyd at y Pafiliwn er mwyn i'r eisteddfodwyr ar y maes gael cyfle iawn i'w gweld. Rhyw gip-o-bell yw hi'n aml iawn i'r bobl dda ar y maes sy'n awyddus i weld y pasiant hwn sy, bellach, yn rhan mor bwysig o ddelwedd gyhoeddus yr Eisteddfod. Y mae mwy na hyn i Orsedd y Beirdd, wrth gwrs, ond ni ellir gwadu chwaith bod *cymaint â hyn* yn elfen hynod o bwysig yn ei gweithgareddau. pe codid Pabell newid ar gyfer y Gorseddogion y demtasiwn a fyddai ei gosod mor agos i'r Pafiliwn ag sy bosib.

Sioe ffasiynau

Cynhaliwyd y sioe o flaen pabell Val Cassidy ar gae'r Eisteddfod. Merch sy'n gweithio yng Nghaerdydd gyda dillad gwlân yw hi — y gwlân i gyd o ffatrioedd yng Nghymru, y rhan fwyaf o Felin Maes y Llyn yn Nyfed. Mae merch o'r enw Helen Busswell yn gwneud y dillad gwau — y gwlan o ffatrioedd Cambrian.

Mae'r dillad i gyd yn ddeniadol ac yn ffasiynol iawn, dim tapestri traddodiadol yn y golwg o gwbwl ac o'r herwydd mae'r prisiau'n weddol uchel e.e. £75 am ffrog gyda'r nos.

Yn y sioe ei hun dangoswyd amrywiaeth o ddilladau gyda Val ei hun yn modelu rhai ohonynt. 'Roedd y rhai gwlan ysgafn gyda gwaith 'applique' arnynt yn hynod o ddeniadol, a hefyd y 'pinafores' bach i blant, yn rhesymol am £5. Rhywbeth i blant ac oedolion felly, ac mae modd archebu y dillad o babell Val Cassidy ar y maes.

Bu'r sioe yn llwyddiant mawr gan fod y siop wedi bod yn llawn drwy'r prynhawn.

Dylid ychwanegu i'r gŵr camera fynd yn hollol wallgof wrth weld yr holl ferched a roedd o'n dal i dynnu ymhell ar ôl i'w ffilm orffen. Diolch i'r BBC am ei helpu allan o bicil!

Val ei hun yn arddangos ar y maes ddoe.

Meic yn ysgubol

Braf oedd gweld rêfyrs y Chwedegau megis Gwilym Trefolta Tudur, Moi a hyd yn oed Dafydd Iwan yn grwfio i fiwsig Meic Stevens yn Titos nos Fercher. (Dydi'r si ddim yn wir mai slimio nawdd oedd yn gyfrifol am ymddangosiad chwyslyd Moi; doedd o ddim wedi 'njoio'i hun gymint ers amser y Big Bands jist ar ôl 'rhyfal medda fo!)

Piti imi golli D.I. yn canu — mae'n siwr ei fod o cystal ag arfer. Mi gyrhaeddais i fel roedd Gareth Miles yn llefaru-a'r geiriau'n llifo allan fel gwin (neu chwisgi)!

Cafodd Rhisiart Arwel wrandawiad tawel a theilwng ar y cyfan. Pleser oedd cael gwrando ar ei berfformiad ar y gitar clasurol. Hyderaf y cawn y math yma o eitem mewn nosweithiau eto — dyma'r ffordd i dywys y cyhoedd ifanc i werthfawrogi cerddoriaeth glasurol.

Ond YNA... M..E..I..C.. STEVENS. O'r nodyn cynta ganodd o 'roedd pawb wedi gwirioni. Dyma Meic ar ei orau glas. Gwefreiddiol! Ffantastig! Lyn Phillips o'r Rhondda a'i fand oedd yn bacio (h.y. ddim bacing gan Gyngor y Celfyddydau!) a hynny'n wych — 'njoio cyfraniad Lyn ar yr harmonica yn enwedig.

Dyna ddau lwyddiant ysgubol i Meic mewn un noson. Y *Gerddoriaeth* **oedd 'arwr' y cynhyrchiad** *Die Fledermaus* **gan mai, ar wahan i berfformiad Dyfed Tomos a Cefyn Roberts, tila braidd oedd y symud — y coreograffi yn gyffredin a blêr ar adegau. Ond dyna fo — dylid cael dawnswyr go iawn sy'n gallu ymdeimlo â'r gerddoriaeth. Ond, chwara teg, beth allwch chi 'neud am ddim ond £30,000+?**

LLYFRGELL GENEDLAETHOL CYMRU
ABERYSTWYTH SY23 3BU

Cyhoeddiadau cyson y Llyfrgell

- Cylchgrawn Llyfrgell Genedlaethol Cymru — sy'n ymddangos bob hanner blwyddyn. Tanysgrifiad blynyddol o 1979 ymlaen — £3.00.
- Rhestr Llawysgrifau sydd yn y Llyfrgell. Prisiau rhwng 20c a 40c y Rhan.
- Llyfrgell Genedlaethol Cymru — Crynodeb Byr o'i Hanes a'i Gweithgareddau. Pris 10c.
- Bibliotheca Celtica — cofrestr cyhoeddiadau sy'n berthnasol i bobl a ieithoedd Cymru a'r gwledydd Celtaidd. Prisiau yn amrywio.

Llawer o hen gyhoeddiadau ar werth, gan gynnwys —

- Cyfansoddiadau'r Eisteddfod Genedlaethol — amryw o flynyddoedd rhwng 1888 a 1942 25c a 15c
- Cofrestr o'r holl Lyfrau Printiedig gan mwyaf a gyfansoddwyd yn y Iaith Gymraeg (1912) 20c
- Rhestr o Lyfrau a argraffwyd yng Nghaerfyrddin gan John Ross rhwng y blynyddoed 1763 a 1807 (1916) 25c
- Rhestr o Lyfrau gan y Parch. William Williams Pantycelyn a argraffwyd rhwng 1744 a 1800 (1918) 25c
- 'Series of Old Welsh Texts', a olygwyd gan J. Gwenogfryn Evans:
  Poetry by Mediaeval Welsh Bards 55c
  Llyfr Iob 10c a 5c

Y mae cludiad yn ychwanegol at y prisiau uchod. Gellir cael manylion holl gyhoeddiadau'r Llyfrgell drwy anfon a y **Rhestrau Cyhoeddiadau** at Ysgrifennydd y Llyfrgell yn y cyfeiriad uchod neu ffonio 0970/3816-9, estyniad 206.

A oes gennych blentyn dan oed ysgol?

A hoffech i'r plentyn dderbyn addysg feithrin Gymraeg?

Os nad oes gennych wybodaeth am Gylch Meithrin Cymraeg o fewn cyrraedd i chwi, anfonwch air atom, ac fe gewch y manylion am Swyddog Datblygu eich ardal, ac am y Cylch Meithrin agosaf i'ch plentyn ei fynychu.

Anfoner at:-
Y CYFARWYDDWR,
MUDIAD YSGOLION MEITHRIN,
CANOLFAN YR URDD,
HEOL CONWY,
CANTON,
CAERDYDD.
FFÔN: 36113

CRASBOETH o'r LOLFA!!

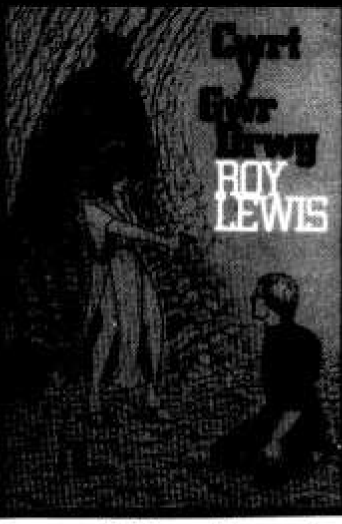

Nofel antur/dditectif orau'r ganrif yn Gymraeg. £1.95

Cant o dafarnau gorau Cymru gyda llun a malu cachu am bob un. £1.25

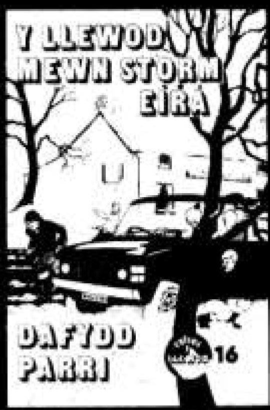

Y Llewod diweddara! 85c yr un

Mynnwch ein catalog rhad.

Y Lolfa

Talybont Ceredigion ffôn 304

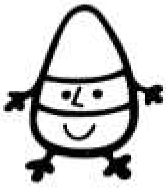

MISTAR URDD
Aelod enwoca'r Urdd
ac arwr plant Cymru

Galwch heibio i'w weld
yn **SIOP MISTAR URDD**
ar faes Eisteddfod Caerdydd

CYMDEITHAS
TAI GWYNEDD

- Erbyn diwedd 1978, bydd y Gymdeithas elusennol hon wedi darparu 27 o gartrefi i deuluoedd ym mhentrefi Gwynedd.
- Gellwch ein helpu i ddarparu mwy drwy roi benthyg arian i'r Gymdeithas ar log o 6% — neu'n ddi-log.

Manylion pellach oddi wrth:

Y Trefnydd, Cymdeithas Tai Gwynedd, Penygroes, Caernarfon, Gwynedd.

Croeso i babell
Cymorth Cristnogol
i weld......
Arddangosfa gan Ysgolion Cyfun Llanhari a Rhydfelen
ac Ysgol Howells, Caerdydd;
hefyd lluniau o gynlluniau â gefnogwn.
i brynu......
Bathodynnau, Beiros, Defnyddiau a Chardiau Nadolig. Dewch heibio am 'baned o goffi yn ystod yr wythnos.
SAFWN DROS GYFIAWNDER A DANGOSWN DOSTURI TUAG AT EIN CYD-DDYN.

Urdd Gobaith Cymru
Cwmni Drama Aelwyd Caerdydd yn cyflwyno
RIFIW
'NEB YN DEILWNG'
ARENA
THEATR Y SHERMAN
Nos Iau Awst 10
Nos Wener Awst 11
Nos Sadwrn Awst 12
am 10.30 o'r gloch
MYNEDIAD £1
Tocynnau ar gael o:-
Babell y Ganolfan ar y maes

GWERIN
Uned 74 ar y maes
Cofiwch alw

Siop:-
102 Heol Albany
Y Rhath
Caerdydd
Ffôn: 496615

Elwyn Williams (Athro Coleg Cerdd a Ddrama Cymru, a chyn fyfyriwr Academi Cerddorol Frenhinol, Llundain, ac Academi Gerddorol Sant Cecilia, Rhufain) yn derbyn Disgyblion mewn piano, llais, arwain (corawl a cherddorfaol), a chyfeiliant. Hefyd hyfforddiant am weithgareddau arbennig e.e. eisteddfodau, a chyngherddau etc. Telerau rhesymol.

Am ragor o fanylion ysgrifennwch neu ffoniwch:
Elwyn Williams,
41 St. Benedict Cres.,
Heath, Caerdydd.
Ffôn: 611435.

Siop Eifionydd
Porthmadog

Pob math o
offeryniau cerdd.
Llyfrau a recordiau.
Ffôn: (0766) 2795

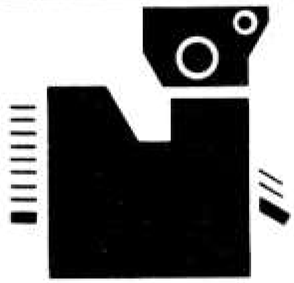

Cyhoeddwyr Cleglen Cyf,
(Argraffwyr),
Ffôn: (0222) 396262

bd

Gwneud hanes

Mae Cwmni Cyhoeddi Cleglen Cyf yn falch o fod wedi darparu'r modd i alluogi papur dyddiol Cymraeg cyntaf Cymru, *Y Dinesydd Dyddiol*, i gael ei argraffu yn yr Eisteddfod Genedlaethol yng Nghaerdydd.

CLEGLEN + AP DAFYDD

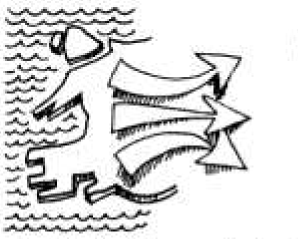

CYMRY AR WASGAR

gan Sharon Morgan

Y nesaf yn ein cyfres am Gymry sydd naill ai wedi dewis neu wedi gorfod mynd dros Glawdd Offa i fyw yw Sharon Morgan, yr actores. Mae Sharon yn ymddangos yn y "West End" ar hyn o bryd, ac wedi bod yn byw yn Llundain ers rhai misoedd.

Dwi'n darllen copi o'r "Cymro" sy'n dair wythnos oed o glawr i glawr, yn cynnwys 'Trin yr Ardd' a 'Myfyr y Maes' — mae'n rhaid bod hi'n wir mae 'Gwell Cymro, Cymro oddi cartref'. Dw'i hefyd yn gwrando'n astud ar 'Byd y Bêl' a 'Dewch am Dro': mae modd derbyn Radio Cymru yma — os dwi'n rhoi'r radio ar ben y wardrob ar ei ochr a mae rhaglenni am bryfaid ar brynhawn dydd Mawrth yn gallu bod yn ddiddorol dros ben! Dwi'n gweld pethe â llygaid newydd — a dyna oeddwn i'n gobeithio bydde'n digwydd pan dderbyniais i gytundeb i gymryd rhan mewn cynhyrchiad o "Under Milk Wood" oedd i fynd i'r West End am gyfnod amhenodol.

Enw'r cwmni yw "The Welsh National Theatre" ond allai'ch sicrhau chi mae fi yw'r unig aelod o'r cast sy wedi clywed am y *Dinesydd*. Mae Cymry Llundain yn wahanol d'oes dim dwywaith, a hyd yn hyn, hiraeth neu beidio, dwi ddim wedi ymweld â Grey's Inn na chapel Charing Cross.

Achos dwi'i yn hiraethu, d'oedd gen i mo'r syniad leia' y byddwn i mor ddwl o hiraethus; i'r gwrthwyneb, roeddwn i'n edrych ymlaen at anghofio probleme'r Cymry Cymraeg sydd ohoni. Dw'i ddim wedi, wrth gwrs, dw'i byth a hyfyd yn son amdanyn nhw wrth bobl sydd heb ddim diddordeb. Yn ddiweddar es i weld cyfarwyddwr castio 'London Weekend' a phan esboniais mod i wedi dysgu Saesneg yn yr ysgol — meddai "Oh, the real thing — how quaint!" D'oes na neb yn deall — mae dweud mod i wedi bod yn actio'n Gymraeg am 8 mlynedd yn peri syndod ag anghrediniaeth; mae'r ffaith bod Molière ap Ibsen wedi'i perfformio'n Gymraeg yn rhyfedd iawn, a mae teithio "one-night stands" yn anhygoel o wirion!

Dwi'n tueddu i gytuno a'r diwethaf 'na — dyna un rheswm pam dwi'n falch i fod 'ma — dw'i wedi bod yn perfformio'r un ddrama yn yr un theatr am 6 wythnos nawr, ag er bod rhywun yn diflasu weithiau, mae modd canolbwyntio'n llwyr ar y perfformiad gan wybod bod amser i wella o hyd ag o hyd. D'oes neb dw' i'n nabod yn y gynulleidfa chwaeth — felly os byddwch chi'n digwydd pasio!

Wrth gwrs r'oedd y syniad o berfformio yma'n codi ofn arna'i i ddechre — Y West End canolfan theatrig Lloegr! A ma 'na bethe gwych yma. Ond fwyfwy dwi'n sylweddoli gymaint mae Cymru wedi diodde o fod yn gymydog i Loegr! Mae'r Saeson yn arbennig o dda am ymddangos yn hyderus, mae ganddyn nhw gymaint o ffydd ynddyn nhw'u hunain. Dyna beth sy angen arnom ni. Mae ganddon ni'r talent, mater o'i ddefnyddio a'i sianelu yw hi — beirniadu a dadansoddi llai — a cydweithio fwy er mwyn popeth!

Ond i droi at bethe ysgafnach — fe fûm i'n dybio ffilm "Shane" mewn stiwdio ddybio danddaearol y diwrnod o'r blaen. R'oedd hi fel Cymry fach ynghanol Soho — ag wrth ganu "rwy'n gadael Cheyenne, i ffwrdd i Montana" sylweddolais pa mor glos a chartrefol ynni fel cenedl a pa. Mae'n swnio'n amlwg ond maddeuwch i mi — 'ma Cymru mor fach! 'ma cyn lleied ohonom ni!

A r'un mor amlwg — dydi hyn ddim yn wir am Lundan! Mae gormod o bobl 'ma — mae'n fudr ag yn swnllyd mae'n afiach ag annaturiol yn ahersonol a chreulon — ag ochr arall y geiniog mae'n gyffrous iawn — siope cyfareddol, ffilmia, dramau, cyngherddau, amgueddfeydd, tai bwyta — ma popeth i gael yma! Yr unig beth sy o'i le ar Llunden yw ei bod hi yn Lloegr fel dwedodd rhywun rhywbryd.

Ta waeth, mae'n ddechre mis Awst a mae'n Steddfod yng Nghaerdydd, a dw'i ddim yna. Bydd rhaid sefyll ar ben cadair i glywed y radio'n gliriach o ben y wardrob a dw'i mond yn gobeithio na fydd "Under Milk Wood" yn rhedeg tan Steddfod Caernarfon!

Oes gafr eto?

Nag oes debyg. Wel, nid gafr fetel beth bynnag. Fe ddiflannodd honno o'i phorfa betryal o flaen y Babell Celf a Chrefft.

Bellach gellir gweld rhai eisteddfodwyr yn edrych yn syn ar y man lle bu'r afr — y domen bridd gyda'r rhaff yn ei hamgylchynu — gan rhyw fudr amau, rywsut, mai cyflwyniad artistig cyfoes ryfeddol yw'r cyfan o Wacter Ystyr ein gwareiddiad gorllewinol. Pwy a wyr beth i'w feddwl erbyn hyn ym myd Celf? Mé...ê...ê.

NOS WENER YR EISTEDDFOD
TOP RANK CAERDYDD: AWST 11
8p.m.–2a.m. (Bar Hwyr)

EDWARD H. DAFIS
DAFYDD IWAN
RICHARD (SOSBAN) REES –
DISCO

Tocynnau £1.50 (£1.25 am archebion o 10 neu fwy)

TOCYNNAU:
PABELL Y DDRAIG GOCH

Wastad ar y tu fas

Y TRWYNAU COCH
'WASTAD AR Y TU FAS'

Dyma record ffantastig sy'n llawn o'r rhwyddineb a'r sbort sy'n nodweddiadol o ddawnsfeydd y Trwynau, ond yn ddiddorol ar y llaw arall i'r ffric (fel fi) sy am feirniadu'r geiriau a'r alaw.

Y peth cynta sy'n taro dyn yw'r fformiwla drymiau/bas sy bron yr un peth ar bob cân ar y ddwy record — eto'i gyd mae popeth yn swnio'n gwbl wahanol! Mae gan y Trwynau ryw chweched synwyr sy'n rhoi iddynt alawon gyda phatrymau cordiau a dilyniadau da dros ben.

'S' dim angen manylu am y geiriau, digon yw dweud mai anniddigrwydd a fynegir drwy eu cyfrwng. Gwelir nodweddion punk a rececer yn 'pigo arna i' 'dwy ddim eisie bod yn enwog, dwi ddim isie car mawr drud' — gwrthdystiad geiria SHWN yn 'Bachgen': 'dwy isie bod yn enwog, dwy isie car mawr drud'. Diddorol iawn, ynte?

MR ISLWYN HUGHES a'i fab pedwar mis oed

Draw, draw yn Llundain . . .

Un cornel diddorol ar y maes yw'r gornel o babell Cymry Llundain a neilltuir ar gyfer ysgol Gymraeg Llundain, sydd yn gwneud ymdrech arbennig yr wythnos hon i dynnu sylw pobl at y ffaith fod yr ysgol yno.

Meddai Mr Islwyn Hughes, y Prifathro, "Mae llawer iawn o Gymry yn symud i Lundain i fyw bob blwyddyn, ac yn anffodus, yn prynu tŷ mewn rhyw ran o Lundain sydd yn rhy bell o'r ysgol Gymraeg iddynt allu danfon eu plant yno (mae'r ysgol yn Willesden Green). Pe gallem ni roi gwybod i'r bobl hyn cyn iddyn nhw symud *fel* yna Ysgol Gymraeg yn bod, hwyrach y bydden nhw'n fodlon ystyried dod i fyw yn y cyffiniau er mwyn sicrhau addysg Gymraeg i'w plant."

Mae'r ysgol yn dal i ffynnu ond mae mawr angen arian gan mai sefydliad gwirfoddol ydyw, a gwneir apel yng nghylchgrawn llewyrchus yr ysgol "Y Genhinen Fach", am gyfraniadau i roi'r ysgol ar ei thraed yn ariannol, yn hytrach na bod yn rhaid iddi hi hercio ymlaen o flwyddyn i flwyddyn.

Os carech wneud cyfraniad, dylid gwneud y siec yn daladwy i "Ymddiriedolaeth Ysgolion Cymraeg" a'i danfon at Gerallt Hughes, 17 Holly Park Gardens, Finchley, Llundain N3.

Cystadlu ar yr Organ

Cynhaliwyd y ddwy gystadleuaeth organ yn y TABERNACL yr wythnos hon. WYN PARRY (18 oed) o Ddowlais oedd yn fuddugol yn y gystadleuaeth i rai dan 19 oed. Mae'n ddisgybl i'r Archgerddor D.T. Davies, Dowlais, ac yn organnydd yng nghapel Ifor.

Y buddugol yn y gystadleuaeth agored oedd CHRISTOPHER ENSTON o Dreuddyn, Clwyd, ac er nad yw ond 17 oed fe gafodd ganmoliaeth uchel gan y Dr. George Guest, Caergrawnt. Mae'n chwarae'r organ yn achlysurol yn Eglwys y Plwyf ac yn ddisgybl yn Ysgol Maesgarmon, Yr Wyddgrug. JONATHAN WATTS o Risca, Gwent a MAIR WYN JONES o Gaernarfon oedd yn ail ac yn drydydd.

Diolch i'r DINESYDD, 'roedd mwy o gynulleidfa nag arfer wedi dod i wrando ar y gystadleuaeth eleni.

RHAGLEN HEDDIW... ...A HENO

Y PAFILIWN	12.55 Dweud stori (dros 25) 2.05 Dawns unigol Gymraeg i Ferched 2.25 Medal T.H.Parry-Williams 2.45 Araith Llywydd y Dydd Yr Arglwydd EDMUND DAVIES 3.00 Croesawu'r Cymry ar Wasgar 5.05 Cor Ieuenctid
Y BABELL LEN	9.30 Cyflwyno Tlws Barddas 11.00 Trafod y Cyfansoddiadau 2.00 Traddodiad Gwerin Bro Morgannwg
Y THEATR FACH	12.00 Y Ddrama Deledu: Camerau, sain (Laurie Owen) 10.30 Cystadleuaeth Siarad Cyhoeddus 2.00 BBC Cymru : Rhaglen i Blant
Y STIWDIO GERDD	10.30 Trafodaeth ar gyngerdd dydd Iau 11.00 Awr yng nghwmni buddugwyr yr Adran Alawon Gwerin 12.00 "Alawon Gwerin Morgannwg" (Meredydd Evans) 1.00 Gwerthu tocynnau 2.00 Karl Orff
PABELL Y CYMDEITHASAU	10.00 Cymdeithas Cymry Ariannin 12.00 "Islwyn" (Gwyn Davies) Llyfrgell Efengylaidd Cymru 2.00 Y Gym. Wyddonol 3.00 Cyhoeddiadau Modern Cymreig. "Profiadau'r Glowr" (Dai Francis)
PABELL Y DYSGWYR	2.00 "O'r Dosbarth i'r Gymdeithas" (Cennard Davies) 4.00 Croeso i'r Celtiaid

Y SHERMAN 7.30	NOS YSTWYLL Cwmni'r Eisteddfod
YR ARENA (Sherman) 7.15	PIPPI HOSAN HIR Theatr Caricature.
10.30	NEB YN DEILWNG Rifiw Aelwyd Canolfan yr Urdd, Caerdydd.
Y THEATR NEWYDD 7.30	CYFLWYNO CAERDYDD Pasiant gan blant ysgol Bryntâf.
Y PAFILIWN 7.30	GWERIN GWLAD Cyngerdd gwerin
TITO'S 10.30	Bara Caws HANES LLENYDDIAETH GYMRAEG 550 — 621 A.D.
ERAILL	Gerddi Soffia, 8.00 SAFFARI SOFFIA Brân Trwynau Coch Eliffant * * * * * Top Rank, 8.00 Edward H. Dafis Dafydd Iwan Richard Rees
CAPEL PEMBROKE TERRACE, CHURCHILL WAY	HUNANGOFIANT RHYS LEWIS. Theatr yr Ymylon 7.45.

Argraffwyd gan Gyhoeddwyr Cleglen Cyf, Caerdydd.